

Դոկտ. Ժիրայր Ա. Քոչարեան (Բեռլին)

ԳԵՐՄԱՆԻԱՅԻ ԱՐՏԱՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՍԱՆԱՎՈՒՄՆԵՐԸ՝

Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հարցում*

Բանալի բառեր – Գերմանիա, Հայոց Ցեղասպանություն, Բունդեսթագ, Առաջին աշխարհամարտ, Յոհաննես Լեփսիուս, ազնիվ միջնորդ, ճանաչում, փախստականներ:

Գերմանական լրատուական միջոցների, մշակութային, գիտական և մարդու իրաւունքների բազմաթիւ կազմակերպութիւնների արձագանքը ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցին գերազանցեց Գերմանիայում ապրող հայերի սպասելիքները¹:

2015 թ. Ապրիլի 24-ին տեղի ունեցած խորհրդարանական բանավեճում բոլոր խմբակցութիւնների ներկայացուցիչները ներկայացրին յուզիչ ճառեր: Յատկապէս տպաւորիչ էր Բունդեսթագի նախագահի՝ պրոֆ. Լամեռթի (Քրիստոնեա-դեմոկրատական միաւորում, CDU) բացման ելոյթը, որը պարզ ու յստակ «1915-ի դէպքերը» ցեղասպանութիւն որակեց և դատապարտեց:

Մեր կարծիքով այս քաղաքական ազդու դիրքորոշման մէջ խիստ կարևոր էին հետևեալ չորս գործօնները՝ ա) Կաթոլիկական եկեղեցու գլուխ՝ Պապ Ֆրանսիսքոսի 2015-ի ապրիլի 12-ի պատարագի ընթացքում արտահայտած օրինակելի և յստակ խօսքը, բ) գերմանական խորհրդարանական ընդդիմականների հաշուեյարդարը CSU-CDU իշխանութեան հետ, գ) գերմանական հասարակութեան մեջ պատմութեան գիտակցութեան զարգացումը և դ) Էրդողանի Նէո-օսմանական քաղաքականութեան ժխտումը ու Եւրո-

* Ընդունվել է տպագրության 5.01.2016:

1 Stén **Kirsten Staut**: Strategien des Gehörwerdens, Transcript-Verlag, 2015; Pogrom-100 Jahre Völkermord, 100 Jahre leugnen, 6/2014; **Reinhard Pohl**: Völkermord, Heft 69, Magazine Verlag, Kiel, 2015; **Jürgen Gottschlich**: Beihilfe zum Völkermord, C.links Verlag, 2015; **Mihran Dabag**, Kristin Platt: Verlust und Vermächtnis Überlebende des Genozids an den Armeniern erinnern sich, Verlag Ferdinand Schöningh, 2015; **Kai Seyffarth**: Entscheidung in Aleppo-Walter Rössler (1871-1929): Helfer der Verfolgten Armenier-Eine Biografie, **Donat Verlag**, Bremen, 2015; **Yetvart Fიციყან** (Hg): Der Völkermord an den Armeniern im Spiegel der deutschsprachigen Tagespresse 1912-1922; **Michael Hesemann**: Völkermord an den Armeniern, Herbig Verlag, München, 2015; **Rafaela Thoumassian**: Werwolf oder Taube, Norderstedt: Books in Demand GmbH (BoD), Oktober 2015.

խորհրդարանի որոշումը:

Հայկական միութիւն-կազմակերպութիւնների գործօնը 2015-ին նշանակալի վաստակ չունեցաւ, քանզի նրանք չունեն միջոցներ ազդելու Գերմանիայի քաղաքականութեան վրայ: Բունդետթագը 15 տարի է, ինչ առնչում է Հայոց ցեղասպանութեան խնդրին, այսինքն ստիպված է տալ սահմանուած գնահատական՝ համաձայն ՄԱԿ-ի ցեղասպանութեան պայմանագրի:

2015 թ. 24 Ապրիլին, 2005-ի բանաձևի բարելաւմանն էին սպասում ոչ միայն Գերմանիայում ապրող հայերը, այլ նաև ցեղասպանագետները և մարդու իրաւունքների հարցերով զբաղող անձինք: Սակայն արտգործնախարարութեան, քանցլերի գրասենյակի, ինչպես նաև իշխող մեծ խմբակցութիւնների ներկայացուցիչների պահանջով այս տարուայ սկզբին որոշուած նախագիծ-բանաձևից «ցեղասպանութիւն» եզրույթը հանուեց: Ընդդիմական ձայները և կանաչները, ի պատասխան դրան, ներկայացրին իրենց սեփական բանաձևը: Հասարակութեան կարծիքի ճնշման ներքոյ և գուցե նաև նկատի առնելով Գերմանիայի վարկը արտերկրում՝ ապրիլի 24-ից առաջ մեծ կոալիցիայի առաջարկի մեջ դարձեալ կարճաժամկետ ներառուեց «ցեղասպանութիւն» եզրույթը, թէպէտև վերին աստիճանի խճճուած նախադասութեամբ՝ «Հայերի ձակատագիրը վառ օրինակ է, երբ խօսքը գնում է զանգուածային բնաջնջման, էթնիկ մաքրագործման, տեղահանութեան, անգամ ցեղասպանութեան պատմութեան մասին, որոնցով 20-րդ դարը սարսափելի եղանակով նշանաւորուած է»²:

Գործադիր մարմնի ազդեցութիւնը օրէնսդիրի վրայ, որը անյարիր է ժողովրդավարական հիմունքներին, ցաւօք, տխուր աւանդոյթ ունի Գերմանիայի հայ-թուրքական քաղաքականութիւնում: Դեռևս 1915-ին օրվան իշխանութեան վարչապետը՝ քանցլերը, վկայակոչելով գերմանա-օսմանական զինուորական դաշնակցութիւնը, արգելեց Թուրքիայի հայաջինջ քաղաքականութեան նկատմամբ որևէ քննադատական կեցուածք:

Ուստի գերմանական մեղքի մասնաբաժնին վերաբերող որևէ ընդարձակ, գիտական և ճշգրիտ աշխատութիւն առ այսօր բացակայում է Գերմանիայում: Ոչ մի պատմաբան, ոչ մի համալսարան չի անցկացրել ուսումնասիրման որևէ ծրագիր: Այս թեման երկար ժամանակ թողնուել էր լրագրողներին: Սակայն, շարունակ աճող մի հասարակութիւնում, որտեղ հանցագործների իսկամ ժառանգորդները՝ թուրքերը և մերձար-արևելեան քրիստոնէայ գոհերի սերունդները միասին են ապրում, յիշողութեան անգործունէութեան քաղաքականութիւնը հանգեցնելու է ողբերգութեան:

Ապրիլի 24-ին Բունդետթագում ներկայացուած ճառերի ցանկում պետութեան որևէ անդամ ելոյթ չունեցաւ: Կառավարական աթոռին նստած արտգործնախարար Ֆրանք-Վալթեր Շթայնմայերը քարացած դէմքով հետևում էր 100 տարի առաջ իրականացուած Հայոց ցեղասպանութեան մասին քննարկումներին: Դրանից շաբաթներ առաջ նա դիմել էր ամեն միջոցի, որպէսզի «ցեղասպանութիւն» հասկացութիւնը չհնչի, նկատի առնելով Թուրքիայի հետ բարձր մակարդակի յարաբերութիւնները: Սակայն Դաշնային Հանրապետութեան նախագահը, Բունդետթագի նախագահը, բազ-

² Հատուած Գերմանիայի նախագահ Եռախիմ Գաուքի՝ ապրիլի 23-ին Բեռլինի մայր տաճարում տեղի ունեցած ճառից:

մաթիւ պատգամավորներ և բոլոր խմբակցութիւնները արդէն դիրքաւորել էին: «Կատարուածը ցեղասպանութիւն էր, առանց այլևայլի, Շթայնմայերի դէմքից երևում էր իրեն վիրաւորուած զգալը: Չախտղումը նա անձնական ընդունեց»³.- դիպուկ ասում է Հենրի Մ. Բրոդերը⁴:

Սկզբից ևեթ արտգործնախարարութիւնը և կամ արտգործնախարարը ունէին և ունեն հակահայ դիրքորոշում, անկախ կուսակցական պատկանելութիւնից: Գերմանա-օսմանեան յարաբերութիւնը սերտացել է դեռևս Helmut Karl Bernhard von Moltke-ի ժամանակաշրջանից, երբ նա 1836-1839 թթ. թրքական բանակի instrukteur-ն էր: Հետագայում համագործակցութիւնը ընդլայնեց տնտեսական, զինուորական, մշակոյթային և սոցիալական ոլորտներով:

Առաջին աշխարհամարտի ժամանակամիջոցին գեներալներ von der Goltz-ը և Liman von Sanders-ը գլխավորում էին գերմանական զինուորական-mission-ը: Բեռլին-Բաղդադ երկաթգծի ծրագիրը սկսուեց իրականանալ՝ մղելով Օսմանեան սուլթանութեանը մասնակցելու Առաջին համաշխարհային պատերազմին՝ որպէս Գերմանիայի դաշնակից: Մինչև 1918 թ. Թուրքիայում գերմանական սպաների թիվը հասաւ 800-ի, իսկ զինուորներինը՝ 25 000-ի: Պատերազմը ցանկացած առիթն էր, որի սուտերի ներքոյ իրագործեց երիտթուրքերի կողմից նախապէս ծրագրուածը: Թուրքիայում ապրող քրիստոնէայ ազգերի՝ հայերի, ասորիների (արամէալեզու քրիստոնէաների) կոտորածների և բռնատեղահանումների (Deportation) մասին Կ. Պոլսոյ Գերմանիայի կայսերական դեսպանատունը իր շուրջ 15 քաղաքներում աշխատող յիւպատոսութիւններից լաւագոյնս տեղեակ էր, որն էլ իր հերթին փոխանցում էր Բեռլին: Բեռլինը չփորձեց կասեցնել կոտորածը, այլ գրաքննութիւն սահմանեց Հայոց կոտորածների մասին: 1915 թ. դեկտեմբեր 23-ին մամուլի գրաքննութիւնը դեռ աւելի խստացրեց, քանզի «Հայկական հարցի կապակցութեամբ նախընտրելի էր լռելը: Յատուկ գովասանքի արժան չեն թուրք իշխանաւորները»⁵:

Գրաքննութեան օրէնքին ենթարկուեց նաև Լեփիսուսի «Հայ ժողովրդի մահուան երթը» (1919, Փոթսդամ) գիրքը⁶, որը հասցէագրուած էր խորհրդարանի (Ռայխսթագի) պատգամավորներին, ինչպէս նաև Քառլ Լիբքնեխտի հարցադրումը՝ ուղղուած կառավարութեանը 1916-ի Յունուար ամսին Հայոց զանգուածային կոտորածների առնչութեամբ, որին խորհրդարանի նախագահը զրկեց ձայնից:

Մինչ այդ՝ 1915-ի դեկտեմբերին, հայերի բնաջնջման առթիւ դեսպան Փաուլ Գրաֆ Վոլֆ-Մեթերնիխը նամակով դիմել էր Գերմանիայի արտգործնախարարութեանը: Քանցլեր Թէորադ ֆոն-Բեթման Հոլլեգը պատասխանել էր նրան. «Մեր նպատակն է Թուրքիան մինչև պատերազմի աւարտը պահել մեր կողքին, կարևոր չէ թե դրանից հայերը կկործանուեն, թե ոչ...»⁷:

3 Henry M. Broder, “Die Welt” 27.04.2015

4 Թղթակից և հրապարակախօս, ապրում է Գերմանիայում:

5 Reinhard Pohl, Völkermord, Deutschland und die Welt, Heft 69, Seite12-13.

6 Johannes Lepsius: Der Todesgang des armenischen Volkes, Potsdam, 1919, Tempelverein.

7 Archiv des Auswärtigen Amtes, R 14089; A36184; pr.15.12.1915, Bericht DuA Dok.209, Zitiert nach Gust, Völkermord, Springe 2005, Seite 394-395.

Գերմանական ակադեմիականները, դիւանագետները ու զինուորականները աջակցում էին Մաքս ֆոն Օփենհայմին⁸: Թէպէտև չյաջողուեց նրանց իսլամներին անգլիացիների և ֆրանսիացիների դէմ «մոբիլիզացնել», սակայն «Ջիհադ»-ի հռչակումը թուրքերի, քուրդերի և չերքեզների մօտ ունեցաւ մեծ արձագանք: Նրանք քրիստոնէաների նկատմամբ յատուկ դաժանութիւն ցուցաբերեցին, յատկապէս ցեղասպանութեան և բռնատեղահանութիւնների ընթացքում:

Պատերազմը պարտուելուց յետոյ երիտ-թուրք պարագլուխները, զինեղբայր Գերմանիայի օժանդակութեամբ, փախսան Թուրքիայից և ապաստան գտան Բեռլինում: Արտգործնախարարութիւնը դիմեց բոլոր միջոցների հովանաւորելու իր դաշնակից ոճրագործներին և մերժեց թուրք պատասխանատուներին յանձնել Կ. Պոլսոյ զինուորական ատենանին, որը Մեծն Բրիտանիայի ջանքերով և ճնշման հետևանքով էր կեանքի կոչուել: Այսպիսով Գերմանիան արգելք հանդիսացաւ, որպէսզի թուրք մեղսակիցները կրեն իրենց պատիժը, թէպէտև նրանք արդէն մահվան էին դատապարտուել զինուորական ատենանի կողմից (Թալեաթ, Ջեմալ, Էնուեր և Ազմի):

Արտգործնախարարութիւնը ոչ մի ջանք չխնայեց, որպէսզի Թալեաթ փաշայի դատաւարութիւնը չդառնա քաղաքական ֆորում: Դատը տևեց միայն մէկուկէս օր, որպէսզի առիթ չտրուի բոլոր վկաներին ելոյթ ունենալու: Սողոմոն Թէհլերեանը յայտարարեց անմեղսունակ և անհապաղ արտաքսեց Գերմանիայից:

Արտգործնախարարութիւնը մոլորեցրեց նաև Յոհաննես Լեփսիուսին, նրան յանձնելով կեղծուած փաստաթղթեր՝ «Գերմանիան և Հայաստանը 1914-1918, Փոթսդամ, 1919» գրքի համար, որպէսզի կայսերական Գերմանիան անմեղ ներկայացի:

Նացիոնալ-սոցիալիստական Գերմանիայի օրօք Թալեաթի դին դեպան Ֆրանց Ֆոն Փափենի (1945-ին որպէս պատերազմական ոճրագործ մահուան դատապարտուեց) ներկայութեամբ վերաթաղուեց Կ. Պոլսոյ ազատութեան բլուրի վրա (դեռ Ջեմալ Ազմին և Բէհաէդին Շաքիրը թաղուած են Բեռլինի Քոլոմբիադամ թրքական գերեզմանոցում, շէհիուլեր սզկիթի հովանու ներքևը):

Գերմանիայի նացիոնալ-սոցիալիստական աշխատաւորների կուսակցութեան գաղափարախօս Ալֆրեդ Ռոզենբերգը 1926 թ. բնորոշել էր հայերին որպէս հրեաների ռասայի (ցեղի) խորթ եղբայրը և արդարացրել երիտ-թուրքերի ոճրագործութիւնը⁹: Չպետք է մոռանալ նաև Ֆրանց Վերֆելի «Մուսա լեռան 40 օրը» վէպի արգելքը:

Այսօրուայ Գերմանիան լրիւ անտեսում է Հայոց ցեղասպանութիւնը, թէպէտև Գերմանիայի դաշնային (ֆեդերատիվ) հանրապետութիւնը 1955-ի փետրուար 22-ին ստորագրել է ՄԱԿ-ի ցեղասպանութեան կանխման և պատժման կոնւենցիան (ընդունվել է 1948-ի դեկտեմբերի 9-ին, ուժի մեջ է մտել 1951-ի յունուար 12-ին): Նույն տարում էլ Ֆեդերատիվ Գերմանիան դարձել է NATO-ի անդամ, յանձն առնելով թրքական բանակի կատարելագործումն ու նորագույն զենք ու զինամթերքի մատակարարումը: 1996

⁸ Գիւանագէտ, արևելագէտ և հնէաբան Մերձաւոր Արևելքում, մականունը՝ Աբուջիհադ (1860-1946): 9 Zeitschrift: Die Weltkampf, 1926.

թուականից առկա է գերմանա-թրքական մաքսային միութիւն և Գերմանիան Թուրքիայի ամենամեծ առևտրական գործընկերն է:

Թուրքիայից գաղթած այսպես կոչուած հիւր աշխատատուները կազմում են երկրի ամենամեծ իսլամական համայնքը, որոնց 2-րդ, 3-րդ սերունդները բոլոր գերմանական կուսակցութիւններում ակտիւ են և ունեն ազդեցութիւն քաղաքական որոշումներում: Նախկին քանցլեր Գերհարդ Շրյոդերը Թուրքիայի՝ ԵՄ-ի անդամակցութեան ջատագովներից էր:

Գերմանիան անդամ է մարդու արժէքային համակարգ ներկայացնող ԵՄ համայնքին, այսուամենայնիւ, իր Եվրոպայի պառլամենտի սոցիալիստ և քրիստոնիա-դեմոկրատական անդամները միաձայն դեմ քուէարկեցին 1987-ին ընդունված Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման բանաձևին:

2000-ի ապրիլին հայկական, թրքական և գերմանական կազմակերպութիւնների ներկայացուցիչներ (դոկտ. Թեսա Հոֆման, Ալի Էոթեմ և դոկտ. Ժիրայր Քոչարեան) 16000 ստորագրութիւններով դիմեցին Բունդես թագի խնդրագրերի գրասենեակին, ճանաչելու և դատապարտելու Հայոց ցեղասպանութիւնը, որին մեկ տարի յետոյ արձագանքեց Բունդեսթագը՝ խուսափողական եղանակով: Տեղեակ պահելով պաշտօնապէս Թուրքիայի կառավարութեանը խնդրագրի նպատակի մասին, նա խնդրարկուներին մատնանշել էր 2001 թ. գարնանը աշխատանքի սկսած թուրք-հայկական հաշտեցման յանձնախումբը՝ TARC-ը (Turkish-Armenian Reconciliation Commission): Ու թեպետև TARC-ի միջազգային անցումային արդարադատութեան կենտրոնին (International Center of Transitional Justice) յանձնած իրաւական գնահատականը (2003 թ. փետրուարին) հանգել էր եզրակացութեան, որ կարելի է ասել, ընդհանուր առմամբ եղելութիւնները համահունչ են ՄԱԿ-ի ցեղասպանութեան կոնվենցիայի բոլոր կետերին¹⁰, այսուամենայնիւ գերմանական օրէնսդիր մարմինը և կառավարութիւնը նկատի չառան Անցումային Արդարադատութեան Դատարանի (ICTJ) իրաւական բնորոշումը և:

Ցեղասպանութեան ճանաչման 2-րդ խնդրագիրը այս անգամ CDU/CSU խմբակցութեան կողմից ներկայացուեց Բունդեսթագին փետրուար 2005-ին՝ մի ծանրաշարժ ծրագրային վերնագրով՝ «Յիշողութիւն և յիշատակում (1915-1916 թթ.) հայերի կոտորածները և վտարումները, Գերմանիան պիտի ունենայ իր ներդրումը թուրքերի և հայերի հաշտեցման հարցում»¹¹:

Գերմանիան ինքն իրեն համարում է ազնիվ միջնորդ, սակայն չունի պաշտոնական դիրքորոշում, թե արդեօք 1915-ի կոտորածները և վտարումները ցեղասպանութիւն են եղել: Եվ նկատի առնելով հայ-թրքական անիրական մերձեցումները, TARC (2000) և վերջապէս հայ-թրքական երկու արձանագրութիւնները (10.10.2009), (NZZ, 05.01.2012), որոնք կարճ ժամանակ յետոյ փաստեցին իրենց անարդիւնաւէտ լինելը և շատ թովիչ, այսպէս կոչուած միջպետական դիալոգը (որը մնաց Գերմանիայի թրքական երևակայական քաղաքականութեան սահմաններում), այսուհանդերձ Գերմանիան չփոխեց իր քաղաքական կողմնորոշումը:

10 Vgl. den Text des Gutachtens zur «Anwendbarkeit» der UN-Konvention über die Bestrafung und Verhütung von Völkermord auf Ereignisse vom Beginn des 20. Jhs.“ S. 17, aut <http://www1.american.edu/cgp/TARC/ICTJ%20Memorandum%20Feb.%2003.pdf>

11 <http://www.aga-online.org/dokumente/attachments/Bundestagesresolution.pdf>

100 տարի ցեղասպանությունից և բռնատեղահանումներից յետոյ, Թուրքան և Գերմանիան վարում են նույն արհամարհական քաղաքականությունը: Գերմանիան, որը նպաստել է հայերի, ասորիների, քրիստոնեա արաբների, եզդիների և տերսիմցիների ցեղասպանություններին, հրաժարում է դիրքորոշումից, որը ծայրահեղ ցառալի է գոհերի ժառանգների համար և հարուածում է այն քրդերին և թուրքերին, որոնք պատասխանատուութիւն են ստանձնել ցեղասպանութեան ոճրագործութեան համար:

Հայերի ցեղասպանութիւնն ու բռնատեղահանումները, որոնք չափանիշ են հանդիսացել ՄԱԿ-ի ցեղասպանութեան կանխման և պատժման կոնվենցիային, որպէս «ջարդ և արտաքսում» աղճատելը կազմում է Գերմանիայի արտաքին գործօց նախարարութեան բոլոր յայտարարութիւնների հիմքը, որը կառուարութեան անունից որպէս պատասխան տրում է ընդդիմադիր կուսակցութիւններին, երբ նրանք Բունդեսթագում Հայոց ցեղասպանութեան հարցն են բարձրացնում:

Միքայէլ Հէգէմանը¹² 2015 թ. սեպտեմբերի իր յօդուածում գրում է. «Երբ պապ Ֆրանսիսկուսը այս տարուայ ապրիլի 12-ին Հայոց երկու կաթողիկոսների ներկայութեամբ Ս.Պետրոս կաթողիկէում պատարագով ոգէկոչում էր Հայոց ցեղասպանութեան 100-րդ տարելիցը, Գերմանիայի դեսպան տիկին Անէթէ Շաւանը ցուցադրաբար հեռու մնաց վատիկանեան Պատարագից: Տիկին Մերքելը այդ դէպքից առաջ յայտարարել էր. «Հայոց ցեղասպանութիւնը Հայաստանի և Թուրքիայի միջև երկկողմ խնդիր է»¹³, ու հերքել էր գերմանական որևէ մեղսակցութիւն: Արտգործնախարար Շթայնմայերը յետ չէր մնացել իր քանցելից և նշել էր. «Երկու ազգերի բուն խնդիրը իրար հետ չխօսելն է»¹⁴:

Իսկ պետ-նախարար Միխայէլ Ռոթը սեփականացնելով Անկարայի դիրքորոշումը, յայտարարեց իմ բողոք-նամակին առ ի պատասխան, - շարունակում է Հէգէմանը. - «Սկզբում, իհարկէ, Էրդողանի կողմից կեանքի կոչուած պատմաբանների յանձնախումբը պիտի որոշի, թե ինչ է իրապէս տեղի ունեցել 1915-ին»¹⁵:

Ինչպէս արդեն նշեցինք, 2015-ի Ապրիլի 24-ի յուզիչ ճառերից յետոյ որոշուեց, որ Բունդեսթագի արտաքին յարաբերութիւնների յանձնախումբը բանաձև մշակի Բունդեսթագի արձակուրդներից առաջ, և յետոյ էլ յետաձգուեց արձակուրդներից յետոյ, որը և առայսօր տեղի չի ունեցել: **Ուլա Ելփիինը**¹⁶ իր Սեպտեմբեր 13-ի, Զմիւռնիայի ողբերգութեան՝ հայերի, յույների, ասորիների միասնական յուշահամալիրի բացման օրուայ ճառում, որը տեղի ունեցաւ Շառլոթենբուրգի աւետարանական պանթէոնում, այսպէս յայտարարեց. «Հնարավոր է ցեղասպանութեան հարցը 2016-ի Ապրիլ 24-ին մտնի Բունդեսթագի օրակարգ»¹⁷:

Սակայն, գերմանա-թրքական յարաբերութեան վերջին զարգացում-

12 Պատմբան, բազմաթիւ գրքերի և յօդուածների հեղինակ:

13 Տնն Heseemann-ի հետևյալ յօդուածը՝ Islam-Christentum, September 2015.

14 Michael Heseemann: Islam-Christentum 2015.

15 Նույն տեղում:

16 Չախերի կուսակցութեան (PDS) բունդեսթագի պատգամաւոր:

17 Հատուած **Ուլա Ելփիինի**՝ 2015 թ. սեպտեմբերի 13-ին ունեցած ճառից:

ները, մեր կարծիքով, **թույլ չեն տալու**, որպեսզի Հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման բանաձևը 2016 թ. Ապրիլ 24-ին մտնի Բունդեսթագի օրակարգ:

Տիկին Մերքելը խօստացել է լուծել փախստականների հարցը և հասկանալով, որ այս խնդիրը թերևս անհաղթահարելի է մնալու, փորձում է Թուրքիայի օգնութեամբ կանխել փախստականների հոսքը դեպի Եվրոպա և Գերմանիա: Էրդողանը այդ ծառայութեան դիմաց ներկայացրել է պահանջներ: Ավելի դյուրին են դարձվել Թուրքիայի քաղաքացիների եվրոպական վիզային առնչվող հարցերը: Մերքելը Թուրքիա ուղևորվելով՝ օգնեց Էրդողանին շահել ընտրությունները, ԵՄ-ը չհրապարակեց Թուրքիայի զարգացմանը վերաբերվող զեկոյցը և խօստացավ երեք միլիարդով օժանդակել նրան՝ բարելավելու Սիրիայի փախստականների վիճակը, ինչպես նաև տարեկան տրամադրել 170 միլիոն յաւելեալ օգնութիւն...

Դոկտոր Ժիրայր Ա. Բոչարյան – գերմանահայ ազգային գործիչ, Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հարցում բազմաթիվ նախաձեռնությունների հեղինակ: Աշխատում է Բեռլինի ազատ համալսարանում:

Summery

CONTRIVANCES OF GERMANY’S MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS

In the issue of the recognition of Armenian Genocide

Doctor Zhirayr A. Kocharyan (Berlin)

Keywords – Germany, the Armenian Genocide, the Bundestag, the First World War, Johannes Lepsius, honest umpire, recognition, Madame Merkel, refugees.

The response of German media (TV, radio) and the cultural, academic and human rights events at the occasion of centenary were extremely numerous and went above and beyond everything that Armenians in Germany were used to so far. In a parliamentary debate on April 24, 2015 representatives of all fractions made impressive speeches, in particular the President of the Bundestag Prof. Lammert, who clearly qualified and condemned the “events of 1915” as genocide.

Four factors seem to be instrumental for this qualitatively and quantitatively intensive statements: 1) the exemplary and significant speech by Pope Francis during a memorial service on April 12, 2015 2) the antipathy of parliamentary German opposition against the ruling conservatives, 3) an enhanced sense of history in the German majority society, and 4) the distancing from Erdoğan’s Neo-Ottoman policy.

The Bundestag is facing 15 years in a bid to recognize the genocide of the Armenians, i.e. to make a legally qualified vote in the spirit of the UN Genocide Convention. Whilst in 2005 the Bundestag unanimously adopted a resolution that admitted German co-responsibility, the German lawmakers avoided, at the same time, an own

position whether the “expulsion” and “massacres” of 1915 qualify as a genocide.

The influence of the executive on the legislature, incompatible with the democratic principle of separation of powers, has an unfortunate tradition in Germany’s policy towards Turkey and Armenia: In 1915, Prime Minister Bethmann Hollweg prevented a critical distancing of his country from the Ottoman extermination policy, citing the priority of German–Ottoman military alliance. Although German political decision makers were better informed than other governments about destruction of Christian co–religionists in the allied Ottoman Empire, the German public was not allowed to know anything about these crimes. Until the end of World War I strict military censorship prevented any objective press reporting over Armenia and Turkey.

As a result of a century of silence, until this day there exists no comprehensive scientific review of precise German debt proportion in Germany. No German historian, no university has ever conducted research on this topic. The subject was entirely left to journalists and non–historians. In the increasingly pluralistic society of Germany, in which the descendants of the Muslim perpetrators and the oriental Christian victims live together now, scientific and political inaction bear negative results.

Резюме

УХИЩРЕНИЯ МИД ГЕРМАНИИ

В вопросе о признании Геноцида армян

Доктор Жирайр А. Кочарян (Берлин)

Ключевые слова – Германия, Геноцид армян, Бундестаг, Первая мировая война, Йоханнес Лепсиус, честный посредник, признание, мадам Меркель, беженцы.

Реакция немецких СМИ (телевидение, радио) и проведенные культурные, научные и правовые мероприятия по случаю столетия Геноцида были чрезвычайно многочисленны и превзошли ожидания армян проживающих в Германии. Во время парламентских дебатов 24–го апреля 2015 года выступили представители всех фракций, в частности, президент Бундестага профессор Ламмерт квалифицировал и осудил “события 1915 года” как геноцид.

Четыре фактора, послужили базой для этих качественных и количественных сдвигов: 1) образцовая и значимая речь папы Франциска во время поминальной службы 12 апреля 2015 года 2) антипатия парламентской оппозиции по отношению к правящим консерваторам, 3) знание истории большинством общества в Германии, и 4) дистанцирование от нео–османской политики Эрдогана.

Бундестаг уже 15 лет пыгается утвердить документ признающий Геноцид армян, то есть сделать правомочным Конвенцию ООН о геноциде. В то время когда в

2005 году Бундестаг единогласно принял резолюцию, в которой частично признал геноцид, немецкие законодатели избегали представить собственную позицию о том, можно ли квалифицировать “изгнание” и “резню” 1915 года как геноцид.

Влияние исполнительной власти над законодательной, которая несовместима с демократическим принципом разделения властей, имеет долгую и плачевную традицию в политике Германии по отношению к Турции и Армении.

В 1915 году премьер-министр Бетман Гольвег предотвратил критическое дистанцирование своей страны от османской политики уничтожения, ссылаясь на приоритеты немецко-османского военного союза. Хотя немецкие политики были лучше информированы об уничтожении христианских единоверцев в союзной Османской империи, чем другие правительства, информация об этих преступлениях была скрыта от немецкой общественности. До конца Первой мировой войны строгая военная цензура препятствовала появлению любой объективной информации или отчетности по поводу Армении и Турции.

В результате целого века молчания, до сих пор в Германии не существует комплексного научного обзора вины немцев в геноциде армян. Ни один немецкий историк, ни в одном университете никогда не проводил исследования по этой теме. Эта тема была полностью оставлена на усмотрение прессы, но не историков. Сейчас, в плюралистическом обществе Германии, в котором потомки мусульманских преступников и их восточно-христианские жертвы живут вместе, научное и политическое бездействие чревато неблагоприятными последствиями.